

'Quicksan natuurtoets Saturnusstraat, Apeldoorn'

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: 'Quickscan natuurtoets Saturnusstraat, Apeldoorn'

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 10286

Status: Eindrapport

Datum: 30 september 2010

Auteur: Ing. M.G. (Mark) Hoksberg

Veldonderzoek: Ing. M.G. (Mark) Hoksberg

Eindredactie: Ir. A.B. (Arjen) Goutbeek

Opdrachtgever: 03 Projectontwikkeling

Contactpersoon: Dhr. D. Flokstra

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2010)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Hoksberg, M.G. (2010). 'Quickscan natuurtoets Saturnusstraat, Apeldoorn'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 10-286. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie en beoogde ontwikkelingen	1
1.3	Algemene opzet.....	2
2	Gebiedsbescherming	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet.....	3
2.3	Nota Ruimte.....	3
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	5
3.1	Methode.....	5
3.2	Flora	5
3.3	Zoogdieren	5
3.4	Broedvogels.....	7
3.5	Overige soortgroepen	8
	Geraadpleegde bronnen	9
	Bijlagen	
I	.....	Wettelijk kader

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van 03 projectontwikkeling (contactpersoon dhr. D. Flokstra) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen ontwikkeling van een nieuwbouwplan voor 19 woningen op een oud industrieperceel in een woonwijk in Apeldoorn.

De Flora- en Faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de mogelijk te nemen ruimtelijke ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Het onderzoeksgebied ligt in de bebouwde kom van Apeldoorn en maakt geen deel uit van een gebied dat is beschermd krachtens de Natuurbeschermingswet, Ecologische Hoofdstructuur of ander gebiedsgericht beleid. Op basis van de afstand, aard van de ingreep en tussenliggende barrières zijn uitstralende effecten op dergelijke gebieden ook niet aan de orde.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Onderstaand worden de bevindingen kort weergegeven:

- In het onderzoeksgebied zijn geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen of te verwachten;
- In beide kantoorpanden en in de historische fabriek zijn diverse potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen aangetroffen;
- Er wordt geen schade aan vlieg- en/of jachtroutes van vleermuizen verwacht. Het onderzoeksgebied fungeert vermoedelijk als foerageergebied voor enkele vleermuissoorten maar zal deze functie ook na de uitbreiding van de stallen kunnen houden;
- Verspreid in het onderzoeksgebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde, zoogdiersoorten als Rosse woelmuis, Bosmuis, Egel en Huisspitsmuis te verwachten. Zwaarder beschermde soorten als Steenmarter zijn niet aangetroffen en ook niet te verwachten;
- In de daken van beide kantoorpanden zijn mogelijk nestplaatsen van de jaarrond beschermde Huismus en Gierzwaluw aanwezig. Er zijn geen andere vogelsoorten te verwachten waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is;
- In de beplanting in het plangebied zijn verder alleen algemene broedvogels te verwachten. Het gaat om soorten als Vink, Winterkoning, Roodborst, Heggenmus, Merel en Houtduif;
- Omdat oppervlaktewater ontbreekt is de aanwezigheid van vissen en voortplanting van amfibieën niet aan de orde. Wel is overwintering van laag beschermde (FFW tabel 1) amfibieën in de ruigtestrook langs de stallen te verwachten. Er zijn geen reptielen of beschermde ongewervelden aangetroffen en/of te verwachten. Geschikte biotopen voor deze soortgroepen ontbreken.

Nader onderzoek en mitigerende maatregelen

- Aangezien verblijfplaatsen van vleermuizen niet kunnen worden uitgesloten wordt nader onderzoek aanbevolen. Geadviseerd wordt om hier gericht vleermuisonderzoek uit te voeren in de daarvoor geëigende periode;
- Aangezien broedplaatsen van de jaarrond beschermde Gierzwaluw en Huismus niet kunnen worden uitgesloten wordt geadviseerd nader onderzoek naar deze soorten uit te voeren. Het onderzoek naar deze soorten kan grotendeels eenvoudig worden gebundeld met het aanbevolen vleermuisonderzoek;
- Bij de beoogde plannen zouden mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën verloren gaan. Het overtreden van verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet is hier voor laag beschermde soorten echter niet aan de orde, omdat automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 geldt.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

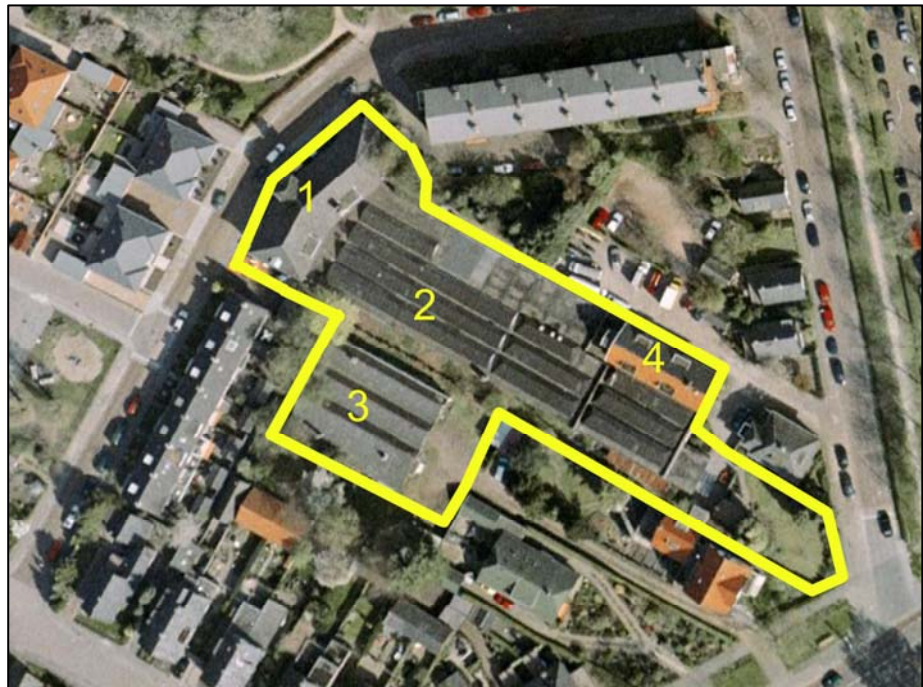
In opdracht van 03 projectontwikkeling (contactpersoon dhr. D. Flokstra) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen ontwikkeling van een nieuwbouwplan voor 19 woningen op een oud industrieperceel in een woonwijk in Apeldoorn.

De Flora- en Faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de geplande ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

1.2 Situatie en beoogde ontwikkelingen

Het onderzoeksgebied betreft een verouderd industrieterrein dat gelegen is tussen de Saturnusstraat en de Koning Lodewijklaan. Op onderstaande figuur 1 zijn de verschillende panden weergegeven met nummers. Er zijn twee kantoorpanden (1 en 4) van twee verdiepingen aanwezig, een grote loods (2) en een historisch fabriekspand (3). Verder zijn allerlei bomen en struiken aanwezig. Er is in het onderzoeksgebied geen permanent oppervlaktewater aanwezig.

Men is voornemens de beide kantoorpanden en de loods af te breken. Op de door sloop vrijkomende grond worden 19 nieuwe woningen ontwikkeld. De historische fabriek heeft een monumentale status en zal worden opgeknapt.

Figuur 1: Indeling van het plangebied (binnen de gele lijn) weergegeven op een luchtfoto. (Bron: Google Earth)

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één locatiebezoek en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen). Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het onderzoeksgebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen.

2 Gebiedsbescherming

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

2.2 Natuurbeschermingswet

In de Natuurbeschermingswet is de bescherming geregeld van Vogelrichtlijngebieden, Habitatrichtlijngebieden (samen Natura 2000 geheten) en Beschermde Natuurmonumenten. Onderstaand wordt ingegaan op eventuele effecten op dergelijke gebieden.

Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebied Veluwe ligt aan de westzijde van Apeldoorn, op een afstand van circa 1.300 meter van het plangebied. Onder de Habitatrichtlijn is de Veluwe aangemeld voor diverse habitattypen van arme en droge zandgronden. Daarnaast zijn voor diverse dier- en plantensoorten instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. Het gaat om Vliegend hert, Beekprik, Rivierdonderpad, Gevlekte witsnuitlibel, Meervleermuis, Kamsalamander en Drijvende waterweegbree. Als Vogelrichtlijngebied is de Veluwe aangewezen voor tien broedvogelsoorten van bossen op arme zandgrond, zandverstuivingen en heide.

Gezien de ruime afstand en barrières (o.a. bebouwde kom Apeldoorn en diverse wegen) tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied Veluwe, zijn negatieve effecten van de voorgenomen plannen op het Natura 2000-gebied niet te verwachten.

Beschermde Natuurmonumenten

Het dichtstbijzijnde Beschermde Natuurmonument is Leemputten Staverden op een afstand van 20 kilometer van het plangebied. Op basis van de afstand en de aard van de ingreep wordt geen schade aan dit natuurgebied verondersteld.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De Nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling wordt de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) gerealiseerd en worden ondermeer ganzenfoerage- en weidevogelgebieden aangewezen.

EHS

Door het rijk en provincies is een beleidskader opgesteld met de spelregels die gelden bij ingrepen binnen de EHS. In dit beleidskader is aangegeven dat ingrepen met significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS alleen onder voorwaarden worden toegestaan. In dit kader moet allereerst in beeld worden gebracht wat de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS in of nabij het

plangebied zijn. Provincies hebben het rijksbeleid doorvertaald in het provinciaal beleid.

Binnen de Ecologische Hoofdstructuur geldt de 'Nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat bestemmingsplanwijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

Het onderzoeksgebied is niet begrensd als EHS. Het dichtstbijzijnde als EHS aangemerkt gebied (Orderbos) ligt op een afstand van ruim 1300 meter. De begrenzing valt daar grotendeels samen met Natura 2000-gebied Veluwe.

Omdat het onderzoeksgebied geen deel uitmaakt van de EHS is directe aantasting zoals areaalverlies niet aan de orde. Op basis van de afstand en tussenliggende barrières is ook aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden niet aan de orde.

Natuur buiten de EHS

Er is geen sprake van aantasting van door de provincie Gelderland aangewezen gebieden met specifieke natuurwaarden, zoals weidevogel- of ganzenfoerageergebieden.

3 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

3.1 Methode

Op 15 september 2010 is een veldbezoek in het onderzoeksgebied uitgevoerd. Tijdens dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet (FFW) en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2- en 3-soorten). Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie 'geraadpleegde bronnen') en expert judgement, een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht. Een toelichting op de beschermingsstatus is gegeven in bijlage I.

3.2 Flora

Het plangebied bestaat grotendeels uit bebouwing. Langs de gebouwen zijn echter stroken met ruige en verwilderde vegetaties aanwezig. Rondom het historische fabriekspand staan diverse bomen en struiken. Er zijn in de ruigtestroken en onder de bomen alleen algemene plantensoorten aangetroffen als Varkensgras, Geel nagelkruid, Stinkende gouwe, Robertskruid, Bijvoet, Akkerkool, Zevenblad en Look-zonder-look.

Beschermde plantensoorten of soorten van de Rode Lijst zijn niet aangetroffen en worden gezien de terreingesteldheid ook niet in het onderzoeksgebied verwacht.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Potentiële verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders etc. Gedurende het veldonderzoek is specifiek gelet op dergelijke ruimten.

In de aanwezige bomen zijn geen holten gevonden die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor vleermuizen, zodat de aanwezigheid van boombewonende soorten niet aan de orde is.

In de beide kantoorpanden en het historische fabriekspand zijn echter wel verblijfplaatsen van vleermuizen te verwachten. In de loodsen zijn deze niet te verwachten aangezien er geen geschikte openingen zijn aangetroffen. Onderstaand worden de verdachte panden apart besproken.

- *Kantoorpand 1*

Op het dak van kantoorpand 1 zijn diverse scheve dakpannen aanwezig en ook zijn er diverse openingen langs de aanwezige dakkapellen. Deze openingen kunnen naar het dakbeschot leiden, en mogelijk ook naar de spouw. Hier zouden zich mogelijkerwijs verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen bevinden. Er is geen afgesloten vliering aanwezig en er zijn ook geen open stootvoegen.

- *Kantoorpand 2*
In de spouwmuren zitten geen open stootvoegen. Behalve enkele scheeffliggende pannen zijn er in kantoorpand 2 ook diverse spleten tussen de muur en de daklijst aanwezig die mogelijk toegang bieden tot geschikte verblijfplaatsen. Er is mogelijk een afgesloten vliering aanwezig waarin vleermuizen zich kunnen ophouden.
- *Historisch fabriekspand*
In de massieve muren van dit fabriekspand is geen spouw aanwezig waarin vleermuizen kunnen huizen. Er zijn wel vele kieren, spleten en gaten in het dak en bij de daklijsten aanwezig waar vleermuizen naar binnen kunnen. Potentiële verblijfplaatsen bevinden zich in het dakbeschot.

Aangezien verblijfplaatsen van vleermuizen niet kunnen worden uitgesloten wordt nader onderzoek aanbevolen. Geadviseerd wordt om hier gericht vleermuisonderzoek uit te voeren in de daarvoor geëigende periode. Dergelijk vleermuisonderzoek is noodzakelijk om na te gaan of deze potentiële verblijfplaatsen daadwerkelijk door vleermuizen gebruikt worden. In onderstaande kaders wordt dit toegelicht.

Gericht vleermuisonderzoek

Vleermuisonderzoek wordt met behulp van een zogenaamde 'batdetector' uitgevoerd. Met dit apparaat kunnen de ultrasone geluiden van vleermuizen voor de mens hoorbaar gemaakt worden en kunnen verschillende soorten op naam worden gebracht. Vaste verblijfplaatsen kunnen vaak ook gelokaliseerd worden aan de hand van zichtwaarnemingen van in- en uitvliegende exemplaren.

Protocol voor vleermuisonderzoek

Vleermuizen zijn een belangrijke soortgroep binnen de natuurbescherming. De soorten zijn echter moeilijk te inventariseren, vertonen specifiek gedrag en advies omtrent deze soortgroep is regelmatig complex. Tegen die achtergrond heeft het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus (NGB) in 2009 een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen, dat in maart 2010 is bijgewerkt. Het doel van het protocol is bij te dragen aan de kwaliteit en uniformiteit in onderzoek. Het protocol wordt ondersteund door de Dienst Landelijk Gebied (Ministerie van LNV) en de Zoogdierverseniging VZZ. Vleermuisonderzoek blijft echter maatwerk en het protocol geldt daarom als richtsnoer en niet als plicht. De deskundigen van EcoGroen Advies baseren de te volgen inventarisatie op het protocol, maar stemmen de strategie en inzet telkens af op de omvang en complexiteit van de locatie.

In voorliggende situatie is ingeschat dat de locatie mogelijk de functie van kraamverblijfplaats én paarverblijfplaats kan hebben. In zo'n geval schrijft het protocol voor vleermuisonderzoek (zie kader) minimaal vier bezoeken voor. Twee nachtelijke bezoeken in de periode half mei/ half juli en twee nachtelijke bezoeken in augustus/ september. Op deze wijze wordt duidelijk in hoeverre de bebouwing fungeert als kraamverblijfplaats en paarverblijfplaats van vleermuizen, en wat de functionaliteit van de omgeving ten aanzien van vliegroutes en foerageergebied is.

- Twee nachtelijk bezoeken in de periode half mei/half juli worden uitgevoerd om vast te stellen of de bebouwing door (andere) vleermuissoorten wordt gebruikt als vaste verblijfplaats (kraamkolonie/ zomerverblijf). Hierbij worden eventuele verblijfplaatsen gelokaliseerd en wordt de functie ervan bepaald. Tijdens deze bezoeken zullen tevens vliegroutes en foerageergebied in kaart worden gebracht.
- Twee nachtelijke bezoeken in augustus/september zullen zich richten op baltslocaties/ paarverblijfplaatsen van vleermuizen. Paarverblijfplaatsen worden opgespoord door de inventarisatie van (invliegende) roepende mannetjes. Tijdens deze bezoeken kunnen tevens vliegroutes en foerageergebied in kaart worden gebracht.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute.

Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd. In de stedelijke omgeving zijn echter vele alternatieve structuren aanwezig waar vleermuizen zich op kunnen oriënteren. Schade aan vliegroutes van vleermuizen is daarom niet aan de orde.

Potentieel foerageergebied

Vleermuizen foerageren op locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen en bomenrijen of boven water. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Dit is in voorliggende situatie niet het geval. Vermoedelijk wordt het onderzoeksgebied in de huidige situatie wel gebruikt als foerageergebied voor enkele vleermuizen. Het onderzoeksgebied zal echter met de nieuwe inrichting ook in de toekomst geschikt foerageerhabitat voor vleermuizen kunnen blijven vormen zodat er zodoende geen sprake kan zijn van schade aan foerageergebied.

Overige zoogdieren

Binnen het onderzoeksgebied zijn mogelijk vaste verblijfplaatsen van laag beschermde (FFW tabel 1) zoogdieren als Bosmuis, Rosse woelmuis, Egel en Huisspitsmuis te verwachten. Ook zijn de niet-beschermde Bruine rat en Huismuis te verwachten.

Bij de planrealisatie gaan exemplaren en verblijfplaatsen van algemene en laag beschermde (FFW tabel 1) zoogdieren verloren. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt overigens automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is.

Zwaarder beschermde soorten als Steenmarter zijn op basis van bekende verspreidingsgegevens niet in het plangebied te verwachten.

3.4 Broedvogels

Aangezien dit een quickscan betreft en het veldbezoek buiten het broedseizoen heeft plaatsgevonden is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van het uitgevoerde veldbezoek in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en expert judgement is echter wel een goede uitspraak te doen over de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

In augustus 2009 is door het Ministerie van LNV de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' uitgebracht, waarin voor een aantal kwetsbare vogelsoorten is aangegeven welke nestplaatsen en hun functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Het betreft in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespendif, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

In de dakvlakken van beide kantoorpanden zijn diverse openingen aanwezig die geschikt lijken voor nestplaatsen voor Huismus en in mindere mate Gierzwaluw. Het gaat voor Huismus met name om de ruimte onder de dakpannen die vanuit de dakgoot toegankelijk zijn, terwijl voor beide soorten geldt dat ze onder losse dakpannen en langs de dakkapellen naar binnen kunnen. Aangezien de broedtijd van beide soorten ten tijde van het veldbezoek reeds verstreken was heeft geen inventarisatie kunnen

plaatsvinden. Er wordt geadviseerd nader onderzoek naar deze soorten uit te voeren. Het onderzoek naar deze soorten kan grotendeels eenvoudig worden gebundeld met het vleermuisonderzoek. Onderzoek naar uitvliegende Gierzwaluwen en territoria van Huismus kan worden uitgevoerd na een ochtendbezoek in de kraamtijd van vleermuizen (half mei-half juli). Er dient dan nog minstens één los dagbezoek te worden uitgevoerd voor Huismus. Het tweede onderzoek naar in- en uitvliegende Gierzwaluwen kan worden gebundeld aan het avondbezoek in de kraamtijd van vleermuizen.

Er zijn geen nestplaatsen van andere jaarrond beschermde soorten aangetroffen of te verwachten.

Overige soorten

In de beplanting rond de panden zijn alleen algemene broedvogels van bos en struweel te verwachten. Het gaat om soorten als Vink, Winterkoning, Roodborst, Heggenmus, Merel en Houtduif.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden zoals het kappen van bomen, die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart.

Voor de meeste van de aanwezige en te verwachten soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Houtduiven broeden soms tot half november.

Door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels, is het mogelijk verstoring of beschadiging van broedbiotopen van vogels te voorkomen.

3.5 Overige soortgroepen

Aangezien permanent oppervlaktewater ontbreekt in het onderzoeksgebied is de aanwezigheid van vissen en voortplanting van amfibieën uitgesloten. Wel kunnen kleine aantallen algemene amfibieën overwinterend worden aangetroffen in de in ruigte langs de stallen. Het gaat hier om algemene en laag beschermde (FFW tabel 1) soorten als Bruine kikker, Kleine watersalamander en Gewone pad.

Bij de planrealisatie zouden exemplaren en verblijfplaatsen van dergelijke amfibieën verloren kunnen gaan. Voor deze soorten geldt echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is.

Gezien de terreingesteldheid van het onderzoeksgebied en bekende verspreidingsgegevens, kan verder worden geconcludeerd dat er geen reptielen en beschermde dagvlinders, libellen en overige ongewervelden aanwezig en te verwachten zijn in het plangebied.

Geraadpleegde bronnen

- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Dienst Regelingen (2009a) Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dienst Regelingen (2009b) Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Hustings, F.J. & J.W. Vergeer (red.), 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels (1998-2000). KNNV-Uitgeverij.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)
- Nöllert A. & C. Nöllert (2001). Amfibieëngids van Europa. Tirion Uitgevers BV, Baarn.
- Provincie Gelderland (2009) Atlas Groen Gelderland (<http://geodata2.prvgld.nl/apps/groengelderland/>)
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).

BIJLAGEN

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

- 1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

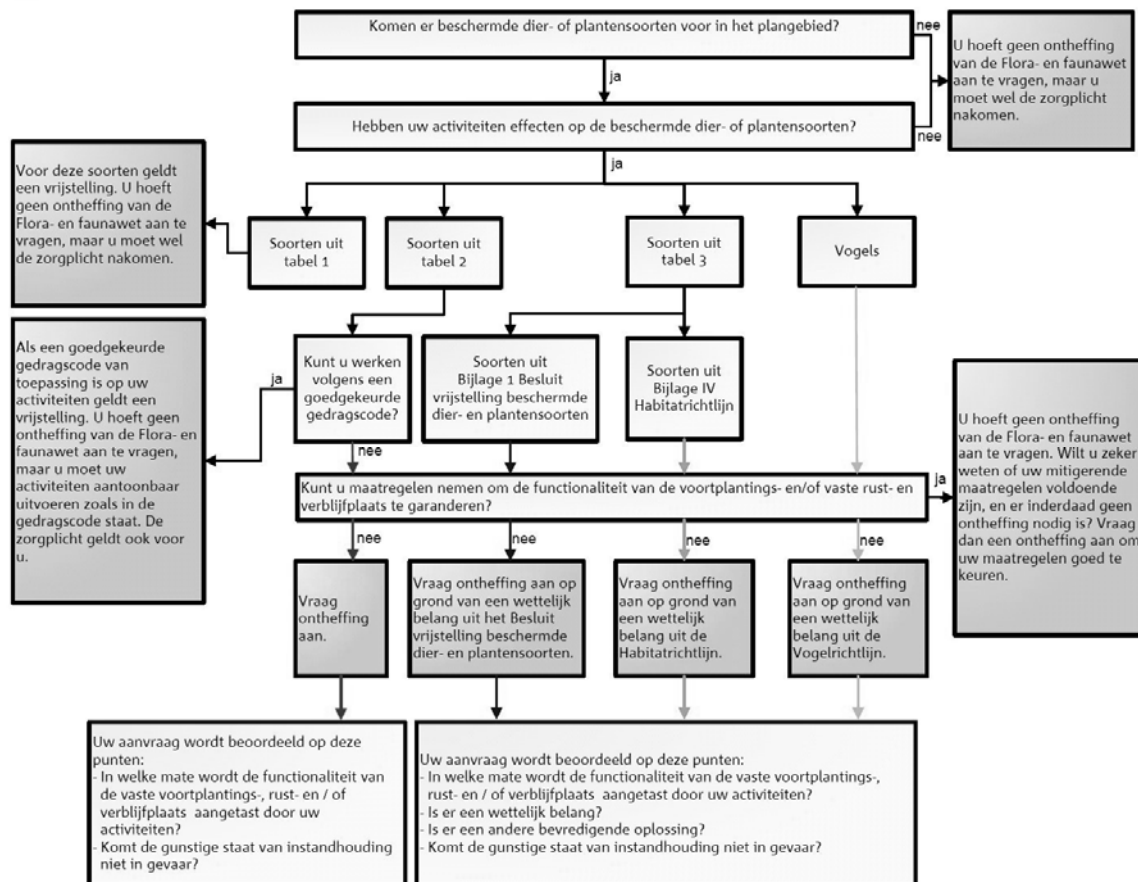
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

---

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.